

Nr 248.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående förhöjt understöd åt bokförmedlingsanstalterna; given Stockholms slott den 22 mars 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må från och med år 1918 tills vidare enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och under av Kungl. Maj:t fastställda villkor årligen utgå understöd åt fyra förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek och åt två bokförmedlingsanstalter med ett sammanlagt belopp av högst 21,000 kronor, därav högst 14,000 kronor till bokförmedlingsanstalter.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Förhöjt un-
 derstöd till
 bokförmed-
 lingsanstal-
 terna.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Rydén anförde:
 Till understödjande av folkbiblioteksväsendet beviljade 1912 års riksdag på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning på ordinarie stat ett förslagsanslag av 170,000 kronor, av vilket anslag skulle på vissa närmare angivna villkor utgå understöd till folk- och skolbibliotek samt till riksförbund för biblioteksverksamhet. Vidare skulle från samma anslag enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och under av Kungl. Maj:t fastställda villkor utgå understöd åt fyra förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek och åt två bokförmedlingsanstalter med ett sammanlagt belopp av högst 15,000 kronor, varav högst 8,000 kronor till bokförmedlingsanstalter. Ytterligare skulle från sagda anslag utgå arvoden åt två bibliotekskonsulenter med

9,500 kronor, därav 5,600 kronor till en förste konsulent och 3,900 kronor till en andre konsulent. Vidare medgav 1916 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t, att från nämnda anslag finge tills vidare utgå ett belopp av högst 2,500 kronor årligen för utgivande av årliga tillägg till grundkatalogen över för folk- och skolbibliotek lämplig litteratur. Slutligen har riksdagen år 1917, likaledes på Kungl. Maj:ts förslag, dels uppfört förste bibliotekskonsulenten på folkskolöverstyrelsens ordinarie stat, dels ock medgivit, att från anslaget till understöd åt folkbibliotek finge till avlönande av erforderligt biträde vid expeditions- och skrivarbetet hos bibliotekskonsulenterna från och med år 1918 tills vidare utgå ett belopp av högst 1,200 kronor årligen.

I proposition till riksdagen den 1 mars 1918, nr 119, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till understöd för fortsatt utgivande av tidskriften Biblioteksbladet finge från ovannämnda anslag, under de villkor Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, från och med år 1918 tills vidare till Sveriges allmänna biblioteksforening utgå ett belopp av 2,000 kronor för år.

Kungörelse angående understödjande av folkbiblioteksväsendet utfärdades den 23 september 1912 (Sv. förf. saml. nr 229). I denna kungörelse stadgas särskilt beträffande förmedlingsanstalterna bland annat:

att förmedlingsanstalt för vandringsbibliotek eller bokförmedlingsanstalt, som önskar bidrag av statsmedel, skall före utgången av november året före det, för vilket bidrag sökes, till Kungl. Maj:t insända ansökning härom, vid vilken skall fogas redogörelse för anstaltens verksamhet, avfattad i huvudsaklig överensstämmelse med bifogade formulär V eller VI, förteckning å vandringsbibliotekens bokbestånd, ett exemplar av allt tryck rörande verksamheten, som under året utgivits, jämte övriga uppgifter, som kunna tjäna till ledning för bedömande av anslagsbehovet;

att bokförmedlingsanstalterna skola ombesörja anskaffandet och utsändandet av de såsom statsbidrag utgående böckerna, den ena till folk- och skolbiblioteken, den andra till riksförbunden, och jämväl vara skyldiga att tillhandahålla bibliotek och studiecirkelar de böcker, dessa för egna medel rekvirera, skolande bibliotek och studiecirkelar tillgodoföras den rabatt å bokhandelsprisen, som av Kungl. Maj:t bestämmes, varemot det åligger rekvirenten att vid böckernas framkomst betala fraktkostnaderna;

att de som statsbidrag utgående böckerna skola vara inbundna och märkta på sätt som godkänts av bibliotekskonsulent;

att förmedlingsanstalt skall årligen till kammarrätten för granskning ingiva den del av sina räkenskaper, som avser användningen av det till densamma beviljade statsbidraget; samt

att förmedlingsanstalt, som åtnjuter statsbidrag, skall vara skyldig att underkasta sig den kontroll och de villkor, som i övrigt av Kungl. Maj:t prövas nödiga och lämpliga.

I det anförande till statsrådsprotokollet, som åtföljde den av Kungl. Maj:t till 1912 års riksdag avgivna propositionen angående understödjande

av folkbiblioteksväsendet, anslöt sig dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet i fråga om bokförmedlingsanstalterna till det förslag, som avgivits av de sakkunniga, vilka tillkallats för att inom nämnda departement biträda med beredande av frågan om åtgärder, som kunde från statens sida vidtagas för främjande av det allmänna biblioteksväsendet i Sverige. Under framhållande att det i fråga om förmedlingen av de statsunderstödda bibliotekens och studiecirkelarnas bokinköp och bokinbindning måste för staten bliva avsevärt billigare att anlita enskilda anstalter än att särskilt för ändamålet inrätta en ny statsinstitution, hade de sakkunniga föreslagit, att förmedlingsverksamheten skulle uppdragas åt två anstalter, som båda vore förlagda till Stockholm, medelpunkten för Sveriges bokförlagsverksamhet, och vilka båda redan förut i nämnda avseende stått bibliotek och studiecirkel till tjänst, nämligen folkbildningsförbundet och Sveriges storloge av I. O. G. T. Uppgifterna borde fördelas så mellan dem, att den förra anstalten finge på sin andel folk- och skolbiblioteken, den senare studiecirkelarna och deras bibliotek. För att anstalterna skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sina i samband med bokförmedlingen stående uppgifter krävdes årligt statsunderstöd, som av de sakkunniga föreslogs att utgå med 6,000 kronor till folkbildningsförbundet och med 2,000 kronor till Sveriges storloge av I. O. G. T.

Alltsedan ovannämnda kungörelse trädde i kraft, har understöd till bokförmedlingsanstalterna årligen utgått med 6,000 kronor åt folkbildningsförbundet och 2,000 kronor åt Sveriges storloge av I. O. G. T. Den rabatt, som anstalterna enligt oförmälda kungörelse äro skyldiga att lämna bibliotek och studiecirkel, har av Kungl. Maj:t bestämts till 20 procent å gällande bokhandelspris.

Nu har *Sveriges storloge av I. O. G. T.* i en av folkskolöverstyrelsen med eget utlåtande den 20 februari 1918 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes för år 1918 bevilja storlogen ett till 4,000 kronor förhöjt anslag till dess bokförmedlingsverksamhet.

Storlogen har därvid först meddelat följande angående sin verksamhet i förevarande avseende:

Den största delen av de förmedlade böckerna har fortfarande gått till goodtemplarordens studiecirkel och bibliotek. Därjämte har arbetarnas bildningsförbund utslutande använt sig av goodtemplarordens bokförmedling för sina studiecirkel.

Alla trycksaker, upprop och bokförteckningar ombesörjas av vederbörande riksförbunds studieledningar och insändas till Kungl. Maj:t vid dessas ansökan om statsanslag till studiecirkelarna.

Under arbetsåret har goodtemplarordens bokförmedling till ordens studieledning samt till arbetarnas bildningsförbunds centralbyrå överlämnat erhållet statsanslag, in-

bundna böcker för 25,573 kronor 96 öre, vilka studieledningarna genom storlogen utsänt till samtliga till statsunderstöd berättigade studiecirklar.

Därefter yttrar storlogen rörande behovet av statsunderstödet förhöjning:

Omkostnaderna för goodtemplarordens bokförmedling år 1916 ställa sig enligt verkställt bokslut sålunda:

	Kronor.
Porto och frakter	272: 72
Avlöningar	7,420: 95
Diverse omkostnader	2,756: 82
Trycksaker och skrivmaterial	250: 90
Hyror	1,000: —
	11,701: 39

Till täckande av dessa kostnader har, utom statsanslaget å 2,000 kronor, bokförmedlingen gottgjorts all uppstående vinst å förmedlade böcker, vilken vinst i några fall uppgått till något mera än 5 procent, enär ett och annat förlag lämnat högre rabatt än 25 procent.

År 1917, då bokförmedlingen även åtnjuter 2,000 kronor i statsanslag, torde emellertid en avsevärd förlust uppstå, enär den nu rådande kristiden har medfört betydligt ökade kostnader: löneförhöjningar och dyrtidstillägg åt personalen, höjt pris å papper och bindgarn samt större hyres- och uppvärmningskostnader. Bokbinderiernas svårigheter att anskaffa material till böckernas inbindning har vållat rubbningar och förseningar i expeditionen, varför övertidsarbete, som ställer sig dyrare, vid flera tillfällen varit nödvändigt. Genom bokförmedlingens ökade omfattning har personalökning skett, varför endast avlöningarna under innevarande år torde uppgå till cirka 10,000 kronor.

Då någon minskning i omkostnaderna för år 1918 icke är att påräkna — snarare motsatsen — är bokförmedlingen i behov av högre statsbidrag än vad som tidigare erhållits.

Storlogens förberörda skrivelse var åtföljd av redogörelse för bokförmedlingsanstaltens verksamhet under arbetsåret 1916—1917.

I en senare till bibliotekskonsulenterna inlämnad skrivelse har storlogen närmare motiverat sin begäran om förhöjt anslag och därvid anført följande:

För att ytterligare motivera vår anhållan om högre statsanslag till vår bokförmedlingsanstalt få vi härmed på begäran framlägga anstaltens omkostnader för åren 1913—1917:

	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Porto och frakter	221: 33	317: 13	324: 48	272: 72	374: 18
Avlöningar.....	4,826: 75	6,088: —	6,238: —	7,420: 95	8,077: 72
Diverse omkostnader såsom övertidsarbete, trycksaker, bindgarn	1,041: 75	915: 76	2,471: 15	3,007: 72	3,420: 20
Hyra, värmeersättning, telefoner, städning	1,000: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —	1,400: —
	7,089: 83	8,320: 89	10,033: 63	11,701: 39	13,272: 10
Omsättning	57,500: —	60,000: —	67,300: —	82,700: —	88,600: —

Härav framgår, att utgifterna oupphörligt ökats, huvudsakligast för diverse omkostnader och avlöningar. Visserligen har även omsättningssiffran stigit, dock icke i samma proportion som utgifterna. För år 1913 uppgingo dessa till 12,5 procent av omsättningen och utgjorde åren 1914—1916 respektive 13,8, 14,9 och 14,1 procent för att år 1917 gå upp till 15 procent. Om omkostnaderna år 1917 varit liksom år 1913 12,5 procent av omsättningen, skulle utgifterna för år 1917 varit cirka 11,075 kronor men utgjorde såsom här ovan framgår 13,272 kronor 10 öre eller 2,197 kronor 10 öre mera.

År 1917 har således bokförmedlingen gått med större förlust än under tidigare år. Att enbart med den försäljningsprovision, som tillkommer bokförmedlingen, sedan biblioteken erhållit fastställda 20 procent, jämte statsanslaget å 2,000 kronor täcka bokförmedlingens omkostnader har visat sig omöjligt även under normala förhållanden, vadan städse tillskott från goodtemplarorden fått göras.

Under år 1918 komma utgifterna att ytterligare stegas för såväl avlöningar som diverse omkostnader. Beloppet härav kan ej under nu rådande osäkra förhållanden beräknas, men att utgifterna under nämnda år komma att ställa sig till minst 18 procent av omsättningen torde ej vara för mycket tilltaget, vilket således skulle betyda, att de ökade utgifterna i förhållande till 1913 års skulle, under förutsättning av statsanslag å 4,000 kronor, bli cirka 5,100 kronor på en antagen omsättning under år 1918 av 90,000 kronor.

Av vad vi här anfört framgår att, även vid ett bifall till vår vördsamma hemställan om anslaget höjande till 4,000 kronor, den ökning av omkostnaderna icke skulle täckas, som jämfört med 1913 års omkostnader är att motse för år 1918.

Vidare har *folkbildningsförbundet* först anhållit om statsbidrag till sin bokförmedlingsverksamhet för år 1918 med samma belopp, som beviljats förbundet för år 1917, eller 6,000 kronor och vid denna ansökning fogat redogörelse för förbundets bokförmedlingsanstalt under kalenderåret 1916 samt summarisk redogörelse för förbundets bokförmedlingsverksamhet under år 1917 men sedermera i skrivelse den 16 februari 1918 hemställt om åtgärders vidtagande för sådan ändring av föreskrifterna i kungörelsen den 23 september 1912, att folkbildningsförbundet såsom statsbidrag för sin bokförmedlingsanstalt kunde få redan under innevarande år påräkna ett från 6,000 till 10,000 kronor förhöjt belopp.

I sistnämnda skrivelse framhåller förbundet till en början, hurusom

de med förbundets olika verksamhetsgrenar förenade kostnaderna måst under senaste tiden täckas dels med lånemedel, dels med tillfälliga bidrag av enskilda och fortsätter därefter:

Förbundets uppgift att i flera viktiga avseenden vara centralanstalt för föreläsningssällskap, för vandringsbibliotek samt för folk- och skolbibliotek har med åren blivit mer och mer omfattande, och visserligen har det årliga beloppet av inflytande förmedlingsavgifter i någon mån vuxit, men ingalunda i förhållande till den med ökat expeditiönsarbete förbundna stegringen av kostnaderna, detta så mycket mindre som de inkomster, vilka förbundet kan tillgodoräkna sig av sin verksamhet, äro och säkerligen också böra vara begränsade.

Vad särskilt beträffar inkomsten av själva bokförmedlingen, för vilken verksamhetsgren förbundet nu vågar hoppas på ökat statsbidrag redan för år 1918, är densamma begränsad till skillnaden mellan den av Kungl. Maj:t föreskrivna rabatten för folk- och skolbiblioteken (20 procent å bokhandelspriset för häftade böcker) och den åt förbundet vid inköpen medgivna rabatten (24 procent å bokhandelspriset). Besörjandet av inbindningen medför däremot icke någon inkomst för förbundet.

Den ovannämnda rabattskillnaden torde för de två senaste åren icke överstiga 5,800 respektive 6,100 kronor. Å andra sidan kräver expeditiönsarbetet av olika anledningar ökade prestationer från byråpersonalens sida.

Utgifterna för förbundets bokförmedlingsanstalt, som för år 1916 uppgingo till omkring 11,800 kronor och för år 1917 till omkring 13,800 kronor, torde för innevarande år böra beräknas till minst 16,500 kronor, varemot de härtill svarande inkomsterna — inberäknat 6,000 kronors statsunderstöd — icke torde komma att överstiga 12,100 kronor.

Angående de för år 1918 beräknade utgifterna för bokförmedlingsanstalten har folkbildningsförbundet sedermera inlämnat följande specificerade uppgifter samt till jämförelse därmed angivit motsvarande utgifter för år 1916:

	År 1918.	År 1916.
	Kronor.	Kronor.
Hyra, bränsle, belysning.....	3,000: —	1,800: —
Löner (30 procents dyrtidstillägg ökar utgifterna för löner under år 1918 utöver 1916 års utgifter för samma ändamål med 22 procent på sammanlagda lönebeloppet under sistnämnda år; härtill kommer avlöning till ökade arbetskrafter)	11,000: —	8,168: 75
Porton	600: —	573: 56
Allmänna omkostnader (trycksaker ha särskilt stigit i pris, likaså papper m. m.)	1,900: —	1,228: 66
	<hr/>	<hr/>
	Summa 16,500: —	11,770: 97

Dessutom har folkbildningsförbundet på följande sätt förklarat, varför inkomsterna av bokförmedlingen beräknats för år 1918 till samma belopp som för år 1917:

Då inkomsten av bokförmedling under år 1918 kan synas ha bort beräknas till 6,400 kronor (mot 6,100 kronor under år 1917), men i underdåniga skrivelsen upptagits

jämväl för innevarande år till allenast 6,100 kronor), så beror detta på följande omständigheter: I september 1917 höjdes bindningsomkostnaderna från 1 krona per band (respektive 20 öre per kartonnage) till 1 krona 15 öre (respektive 25 öre). Dessa stegrade kostnader för bindning beräknas med 7,000 kronor inkräkta på årets sammanlagda (och med 20 procent rabatterade) inköpssumma av böcker. Härigenom minskas bokförmedlingsbyråns inkomster med 350 kronor.

På grund av remiss har folkskolöverstyrelsen den 20 februari 1918 avgivit utlåtande över folkbildningsförbundets ansökningar och därvid yttrat sig även om den av Sveriges storloge av I. O. G. T. gjorda framställningen.

Överstyrelsen förklarar sig däri anse förmedlingsanstalternas beräkningar väl grundade och tillstyrker bifall till de gjorda framställningarna. I sammanhang härmed framhåller överstyrelsen, att om sammanlagda beloppet av det understöd, som må utgå till bokförmedlingsanstalter, i enlighet med de ingivna ansökningarna höjdes från 8,000 kronor till 14,000 kronor, detta måste medföra, att även sammanlagda beloppet av de understöd, som må utgå till samtliga förmedlingsanstalter — såväl bokförmedlingsanstalter som förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek — måste höjas med motsvarande belopp eller från 15,000 kronor till 21,000 kronor. Däremot skulle höjningen ej behöva innebära, att förslagsanslaget i dess helhet måste beräknas till högre belopp, då på detta anslag hittills alltid uppstått behållning, år 1917 uppgående till över 19,000 kronor.

Departement-
schefen.

Ändamålet med de statsunderstödda bokförmedlingsanstalterna har varit att genom koncentring av bokinköp och bokinbindning förskaffa biblioteken förmånligare villkor än de, som i regel kunna stå ett enskilt bibliotek till buds. Detta ändamål kan också sägas hava blivit uppnått. Som förut nämnts, erhåller varje statsunderstött bibliotek, som vid sina bokinköp använder någon av de båda statsunderstödda bokförmedlingsanstalterna, 20 procents rabatt å gällande bokhandelspris. Vad den genom folkbildningsförbundet ombesörjda bokinbindningen beträffar, voro prisen för denna — enligt upplysningar som jag inhämtat av bibliotekskonsulenterna — de första åren bestämda till 85 öre för helt klotband och 16 öre för kartonering. Under kristiden hava de på grund av stegrade materialpris och ökade arbetslöner höjts två gånger, senast år 1917 till respektive 1 krona 15 öre och 25 öre. Även vid den av Sveriges storloge av I. O. G. T. ombesörjda inbindningen äro priserna för närvarande bestämda till 25 öre för kartonering och 1 krona 15 öre för klotband.

Under det förmedlingsanstalternas verksamhet sålunda i fråga om kostnadernas nedbringande för de statsunderstödda folk-, skol- och studie-

cirkelbiblioteken lett till i det hela ganska förmånliga resultat, har deras egen ekonomiska ställning, såsom framgår av deras ovan anförda skrivelser, allteftersom kristiden fortskridit, blivit ganska bekymmersam. Deras huvudsakliga inkomster hava, utom av statsunderstödet, utgjorts av den något större rabatt, som de tillförsäkrat sig av bokförlagen å de genom dem försålda böckerna. Enligt de årsredogörelser, som finnas bifogade anstaltens statsbidragsansökningar, har visserligen bokhandelsvärdet av de förmedlade böckerna stigit under åren 1913—1916, i följd varav också anstaltens inkomster ökats, i den mån de härröra från omförmälda rabatt, men denna inkomststegring har ej kunnat hålla jämna steg med den förhöjning av utgifterna, som framkallats av de ökade bränsle- och hyreskostnaderna, av personalens krigstidstillägg, av de starkt stigande priserna å papper och tryckning m. m.

Bokförmedlingsanstaltens ansökningar om höjning av de till dem utgående statsunderstöden synas mig därför befogade. Såsom förut nämnts, hava de årliga statsunderstöden till bokförmedlingsanstalterna hittills utgått med 6,000 kronor åt folkbildningsförbundet och 2,000 kronor åt Sveriges storloge av I. O. G. T. Folkbildningsförbundet har begärt en höjning med 4,000 kronor och Sveriges storloge av I. O. G. T. en höjning med 2,000 kronor. Då en sådan höjning av understöden icke torde överstiga vad som kräves för att anstaltens verksamhet skall kunna under nuvarande kristid utföras på ett sätt, som kan lända det svenska folkbildningsarbetet till bättnad, anser jag mig för min del kunna förorda densamma. Då berörda höjning visat sig vara behöflig redan under år 1918, torde den böra få tillämpas från och med nämnda år. Den synes dock böra betraktas endast såsom provisorisk. Skulle kristidens verkningar framdeles komma att mildras, bör det vid den årliga fördelningen av det till bokförmedlingsanstalterna avsedda understödet tagas under omprövning, huruvida icke de särskilda statsbidragsbeloppen åter kunna sänkas.

Såsom folkskolöverstyrelsen framhållit, medför en höjning av sammanlagda understödsbeloppet till bokförmedlingsanstalterna, att hela beloppet av de understöd, som må utgå till samtliga förmedlingsanstalter — såväl bokförmedlingsanstalterna som anstalterna för vandringsbibliotek — måste i motsvarande grad höjas, eller från högst 15,000 kronor till högst 21,000 kronor.

Jag har i det föregående erinrat, att Kungl. Maj:t i en tidigare framställning till innevarande års riksdag (proposition nr 119) föreslagit riksdagen medgiva, att ur förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek finge från och med år 1918 utgå 2,000 kronor till understöd åt Biblioteksbladet. Med tillägg av den här föreslagna höjningen av understöden till bokför-

medlingsanstalterna, vilken sammanlagt uppgår till 6,000 kronor, skulle utgifterna från nämnda förslagsanslag ökas med tillsammans 8,000 kronor. Å andra sidan har, såsom jag i sammanhang med den ovan nämnda framställningen om understöd åt Biblioteksbladet haft tillfälle att framhålla, från och med innevarande år en minskning av utgifterna under anslaget uppstått å 1,900 kronor. Ifrågavarande anslag har hittills varje år uppvisat en behållning. Enligt folkskolöverstyrelsens uppgift uppgick denna behållning för år 1917 till över 19,000 kronor. De föreslagna nya utgifterna kräva således icke någon höjning av anslaget, även om den fortgående utvecklingen av folkbiblioteksväsendet skulle komma att ställa något större anspråk på detsamma.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må från och med år 1918 tills vidare enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och under av Kungl. Maj:t fastställda villkor årligen utgå understöd åt fyra förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek och åt två bokförmedlingsanstalter med ett sammanlagt belopp av högst 21,000 kronor, därav högst 14,000 kronor till bokförmedlingsanstalter.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen biföll Hans Maj:t Konungen; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.